

საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო
MINISTRY OF ENVIRONMENTAL PROTECTION AND NATURAL RESOURCES OF GEORGIA
ლიცენზიებისა და ნაბართვიების სამსახური
SERVICE OF LICENSES AND PERMITS

საქართველო, 0114, თბილისი; გ. გულუას ქ.ა, ტელ: 72 72 60

ეკოლოგიური ექსპერტიზის
დასკვნა პროექტზე

№ 3

“13”-01 -2009 №

1. პროექტის დასახელება – „მარტყოფის პიდროელექტროსადგურის გარემოზე ზემოქმედების შეფასება“.
2. ინვესტორის დასახელება და მისამართი – შ.პ.ს „საქართველოს საერთაშორისო ენერჯეტიკული კორპორაცია“, დელისის მე-3 შესახევი, №22, 5 სართული
3. განხორციელების ადგილი – გარდაბნის რ-ნი
4. განაცხადის შემოსვლის თარიღი – 17.12.08
5. მონაცემები პროექტის შემდგენელის შესახებ – სამეცნიერო კვლევითი ფირმა „გამა“

II. ძირითადი საპროექტო გადაწყვეტილებანი

შ.პ.ს „საქართველოს საერთაშორისო ენერგეტიკული კორპორაცია“-ის მიერ გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის მიღების მიზნით, ეკოლოგიურ ექსპერტიზაზე განსახილველად წარმოდგენილია: მარტყოფის ჰიდროელექტროსადგურის გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში. მარტყოფის მცირე სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგური (დადგმული სიმძლავრე – 3.8 მგვ) მდებარეობს ქვემო ქართლის რეგიონის გარდაბნის მუნიციპალიტეტის სოფ. სააკაძიდან 2.7 კმ-ის დაშორებით. უახლოესი დასახლებული პუნქტებია სოფ. მარტყოფი (4 კმ) და სოფ. ახალსოფელი (4 კმ). რუსთავის შემოვლითი ტრასიდან ობიექტი მდებარეობს 1.5 კმ დაშორებით. მარტყოფის ჰესზე გამოიყენება სიონის წყალსაცავიდან გამოსული, მდინარე ივრის ქვედა დინებაში სამგორის საირიგაციო არხში გადაგდებით მიღებული წყალჩამონადენი.

მარტყოფის ჰესის მშენებლობა დასრულდა 1951 წელს. ობიექტის ექსპლუატაცია დაიწყო 1952 წელს. 1990 წლიდან 1994 წლამდე ჰესის აგრეგატები პრაქტიკულად მთლიანად გაჩერებული იყო. 1994 წლის 24 აპრილს მოხდა ობიექტის პროვატიზაცია კონკურსის წესით. ჩატარდა სარეაბილიტაციო სამუშაოები, რის შემდეგაც, 1995 წლის ივლისში, ობიექტი ხელახლა შევიდა ექსპლუატაციაში. ამჟამად მარტყოფის ირიცხება „საქართველოს საერთაშორისო ენერგეტიკული კორპორაცია“-ს საკუთრებაში.

კორპორაციის მფლობელობაში არსებულ 3 ჰა ტერიტორიაზე განთავსებულია: სადაწნო ნაგებობა; სადაწნო მილსადენი; უქმი წყლის საშვი; ღია არხი ქვედა ბიუფში; ჰესის შენობა (სამანქანო დარბაზი ერთი აგრეგატით, მართვის ფარი, სააკუმულატორო, რომელშიც მოთავსებულია 24 აკუმულატორი (გოგირდმჟავიანი)); 35/6 კვ. ქვესადგური; ზეთების საცავი; საყარაულო ჯიხური და დამხმარე სათავსები. სადგური მუშაობს 24 საათიან რეჟიმში. მომსახურე პერსონალის რაოდენობა შეადგენს 10 კაცს. სამუშაო ხუთცვლიანია. თითო ცვლაში მორიგეობს ერთი ცვლის უფროსი და ერთი მემანქანე.

ჰესის საშუალო წლიური გამომუშავება შეადგენს 6 მლნ კვტ/სთ (2007 წლის მონაცემით). გამომუშავებული ელექტროენერგია მიეწოდება საცხენძის ქვესადგურს საიდანაც გადის საქართველოს ერთიან ენერგოსისტემაში, გარდა ამისა ჰესი ამარაგებს ელექტროენერგიით სოფ.მარტყოფს. ასევე, 10 კვ ელექტროგადამცემი ხაზით, ელექტროენერგია მიეწოდება „ენერგო-პრო ჯორჯიას“ ადგილობრივ მომხმარებლებს.

ობიექტის/საქმიანობის ტიპის და გარემოს არსებული (ფონური) მდგომარეობის გათვალისწინებით, გარემოზე ზემოქმედების შეფასებაში განხილულია გარემოს მხოლოდ ის ობიექტები, რომლებზედაც ჰიდროელექტროსადგურის ოპერირებისას მოსალოდნელია და/ან ადგილი აქვს სავარაუდოდ ზემოქმედებას: ჰიდროლოგიური რეჟიმი - წყლის ხარჯის ცვლილება; ნიადაგის ხარისხი; ზედაპირული და გრუნტის წყლის ხარისხი; ბიოლოგიური რესურსები; ხმაური და ვიბრაცია; ადამიანური რესურსები (პერსონალი, მოსახლეობა) და ნარჩენები.

გზშ-ს ანგარიშის მიხედვით ობიექტის მდგომარეობის შესწავლა (არსებული ლიტერატურული მონაცემების შეგროვება-დამუშავება, აუდიტი და პერსონალთან/ობიექტის მფლობელებთან კონსულტაციები) ჩატარდა 2008 წლის სექტემბერში-ოქტომბერში.

ანგარიშში მოცემულია ობიექტის განთავსების რეგიონის გარემოს არსებული მდგომარეობის აღწერა: ზოგადი ინფორმაცია რეგიონის შესახებ

(ადგილმდებარეობა, მოსახლეობა): ისტორიული და არქეოლოგიური ძეგლები; ინფრასტრუქტურა; სასარგებლო წიაღისეული და წარმოება; ლანდშაფტი, მიწათსარგებლობა და სოფლის მეურნეობა; მეტეოროლოგიური პირობები; გეოლოგია და ნიადაგები; საშიში გეოლოგიური პროცესები და სეისმური პირობები; რადიაციული ფონი; ჰიდროგეოლოგია; ჰიდროლოგია; ჰაერის, ნიადაგის და ზედაპირული წყლის ხარისხი; ფლორა და ფაუნა და დაცული ტერიტორიები.

განისაზღვრა დაგეგმილი საქმიანობით გამოწვეული ზემოქმედება გარემოზე: აუდიტის დროს სააგრეგატო შენობიდან 10 მ მანძილზე გაზომილმა ხმაურის დონემ შეადგინა 69 დბა (გაზომვის დროს შენობის კარი ღია იყო). უახლოესი რეცეპტორი პესიდან 2.5 კმ არის დაშორებული. ხმაურის განგარეშება დასახლებული პუნქტის ტერიტორიაზე მიზანშეწონილად არ ჩაითვადა. პერსონალის უსაფრთხოების თვალსაზრისით სასურველია ხმაურის წყაროსთან უახლოეს ტერიტორიაზე მუშაობისას პერსონალმა გამოიყენოს ყურსაცმები.

ჰესის ექსპლუატაციის პერიოდში ნიადაგის დაბინძურების შესაძლო მიზეზებია: ზეთების შენახვა-გამოყენების წესების დარღვევა; ქვესადგურის ტერიტორიაზე ზეთიან ამომრთველებთან და/ან ტრანსფორმატორებთან ზეთის დაღვრა - ჟონვის, კორპუსის დაზიანების გამო, ზეთის ჩამატებისას ან გამოცვლის დროს; სადაწნო შენობასთან გისოსის გაწმენდისას ამოღებული ნარჩენების (ხის ტოტები, ფოთლები, პოლიეთილენის სხვადასხვა საგნები და ა.შ.) არასათანადო მენეჯმენტი; ჰესის ტერიტორიაზე საყოფაცხოვრებო და სხვა მყარი (მოწყობილობების გაწმენდისთვის გამოყენებული დაბინძურებული ტილოები, გაზეთიანებული ნახერხი, წყობიდან გამოსული ჭუჭყიანი სამუშაო ხელთათმანები) და თხევადი ნარჩენების არასათანადო მენეჯმენტი.

ჰესის ოპერირების დროს შესაბამისი უსაფრთხოების და შემარბილებელი ღონისძიებების გათვალისწინებით, ნიადაგის დაბინძურების რისკი და გარემოსადმი მიყენებული ზიანი მცირეა. ობიექტის განთავსების ტერიტორიისთვის საშიში გეოდინამიკური მოვლენები დამახასიათებელი არ არის. ჰესის ფუნქციონირების შემთხვევაში არავითარი რისკი ამ თვალსაზრისით არ არსებობს. ჰიდროტექნიკური ნაგებობების დაზიანების შემთხვევაში გარკვეული საშიშროება შეიძლება შეიქმნას, თუმცა მისი გამორიცხვა შესაძლებელია სისტემის ტექნიკური მდგომარეობის კონტროლის საშუალებით და დაზიანების გამოვლენის შემთხვევაში, შესაბამისი სარეაბილიტაციო ღონისძიებების გატარებით.

გათვალისწინებულია, რომ არხები არ წარმოადგენენ „საქართველოს საერთაშორისო ენერგეტიკული კორპორაციის“ საკუთრებას. 2007 წლის 13 მარტის საქართველოს მთავრობის „სამედიორაციო სისტემების ფუნქციონირების ხელშეწყობის ღონისძიებათა შესახებ“ განკარგულების შესაბამისად არხები გადაცემულია კერძო მფლობელობაში და შესაბამისად მათ ტექნიკურ მდგომარეობაზე ზრუნვა მფლობელის კომპეტენციაში შედის.

ჰესის ექსპლუატაციის პერიოდში ზედაპირული წყლის ხარისხის გაუარესების მიზეზი შეიძლება გახდეს: ძალური კვანძის ტერიტორიაზე ზეთების დაღვრა; აგრეგატის გამაციებელი სისტემიდან გამომავალი წყლის ტურბინის ზეთით დაბინძურება; უკმ წყალსაშვში/ქვედა ბიუფში ქარით გადატანილი, ჩაყრილი და/ან ზედაპირული ჩამონადენით ჩარეცხილი ნაგვის მოხვედრა და წყლის ტემპერატურის ცვლილება.

იმის გათვალისწინებითაც კი, რომ ზეთის წყალში მოხვედრის პროცესი ერთჯერადი არ არის და მისი მცირე რაოდენობა მუდმივად ხვდება, ჰესის ნამუშევარ წყალში ჩაჟონილი ზეთის კონცენტრაცია იმდენად მცირეა, რომ მისი

წყალში მოხვედრით ბუნებრივი გარემოსადმი მიყენებულ ზიანზე ლაპარაკი უსაფუძვლოა.

ჰესის ექსპლუატაციის პერიოდში ნარჩენების დიდი რაოდენობით წარმოქმნას ადგილი არა აქვს. ნარჩენების (სადერივაციო არხით შემოტანილი მოტივტივე საგნები- ფოთლები, ხის ტოტები და სხვ.) გარკვეული რაოდენობა გროვდება სადაწნო ნაგებობის და ქვედა ბიუფში ტერიტორიიდან გამავალ არხზე არსებულ გისოსზე. ობიექტის ტერიტორიაზე ხდება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების (საკვების ნარჩენები, საკვების შესაფუთი მასალა, პლასტმასის ბოთლები და სხვ.) დაგროვება. პერსონალის მცირე-რიცხოვნების (3 თანამშრომელი ერთ ცვლაში) გათვალისწინებით გენერირებული საყოფაცხოვრებო ნარჩენების მოცულობა უმნიშვნელოა. ნაგავი იყრება ტერიტორიის გარეთ სადაც ხდება მისი დაწვა. სასურველია ჰესის ტერიტორიის შიგნით დაიდგას ბუნებრივი ნარჩენების დროებითი განთავსებისთვის. რადგან ნაგავის გატანის სამსახური ჰესს არ ემსახურება, სპეციალურად გამოყოფილ ადგილზე შესაძლებელია საკომოსტე ორმოს მოწყობა. სასურველია მოხდეს ნარჩენების სეპარაცია და შესაძლებლობისამებრ ხელახალი გამოყენება (მაგ შუშის ქილების, შუშის და პეტის ბოთლების და სხვ.).

ტურბინის ნახმარი ზეთი და ტრანსფორმატორის გამონაცვალის ზეთი ტერიტორიაზე არ ინახება ან ინახება მცირე დროის განმავლობაში სპეციალურ სათავსში. სათავსი მოსაწესრიგებელია. ტერიტორიაზე გამოყენებული წყალი (ხელის დასაბანად და სხვ.) სადრენაჟე თხრილის საშუალებით გაედინება ჰესის ტერიტორიის გარეთ. მანქანების რეცხვა ადგილზე არ ხდება. ტერიტორიაზე მოწყობილია სოფლის ტიპის საპირფარეო. გრუნტის თავისებურებების და წყლის ობიექტიდან დაშორების გათვალისწინებით - წყლის დაბინძურების რისკი არ არსებობს. სანიაღვრე წყალი ჩაიუნება ნიადაგში, ნაწილი ჩაედინება ქვედა ბიუფში, რამაც შეიძლება გარკვეული ზიანი მიაყენოს არხში გამავალი წყლის ხარისხს.

ჰესს გააჩნია სატელეფონო კავშირი. ავარიის შემთხვევაში ხდება შესაბამისი დამხმარე/სამაშელო (სახანძრო, სასწრაფო) სამსახურების გამოძახება და, საჭიროებისამებრ, ადმინისტრაციის და სამგორის არხზე მომუავე სხვა პესების ინფორმირება. ყველა ავარიული სიტუაცია ფიქსირდება, დგინდება მისი გამომწვევი მიზეზები. თუ ამის აუცილებლობა არსებობს, ტარდება შესაბამისი რემედიაცია.

ობიექტის ოპერირების დასრულების შემთხვევაში შემუშავდება ჰესის დახურვის და ტერიტორიის რეკულტივაციის გეგმა, რომელიც განსაზღვრავს ობიექტის დემონტაჟის დროს განსახორციელებელ გარემოზე ზემოქმედების შემარბილებელ ღონისძიებებს, ნარჩენების მენეჯმენტის, ტერიტორიის პირვანდელთან მიახლოებულ მდგომარეობამდე აღდგენისა (რეკულტივაციის) და სხვა საკითხებს.

პროექტში განხილულია გარემოზე და სოციალურ ფაქტორებზე ზემოქმედების შესამცირებელი ღონისძიებები, რომელთა შესრულებაც აუცილებელია მანვე ზემოქმედების შესამცირებლად.

ექსპერტიზის პროცესში გამოთქმული პირობები საფუძვლად უდევს წინამდებარე დასკვნის III თავს

III. პირობები

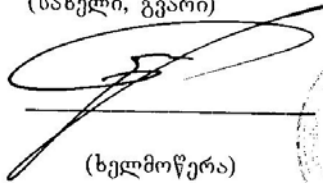
1. საწარმოს ხელმძღვანელობის მიერ 6 თვის ვადაში დამუშავდეს და შეთანხმდეს საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროსთან მონიტორინგის (თვითმონიტორინგის) კონკრეტული გეგმა.
2. საწარმოს ხელმძღვანელობის მიერ 6 თვის ვადაში დამუშავდეს და შეთანხმდეს საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროსთან ნარჩენების მართვის გეგმა.
3. საწარმოს ხელმძღვანელობის მიერ 6 თვის ვადაში დამუშავდეს ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების გეგმა.
4. მოწესრიგებული იქნეს ზეთსაცავის ტერიტორია, მოეწყოს ზეთის დაღვრის შემთხვევაში მისი შემაგროვებელი და შემაკავებელი სადრენაჟო სისტემა.
5. მყარი ნარჩენების შესაგროვებლად ჰესის ტერიტორიაზე დაიდგას კონტეინერი, რომელიც პერიოდულად გატანილი იქნება ნარჩენების განთავსების ტერიტორიაზე შესაბამისი ხელშეკრულების თანახმად, ხოლო ტერიტორიის გარეთ საკვების ნარჩენებისათვის მოეწყოს საკომპოსტე ორმო.
6. უნდა გატარდეს სარწყავ არხში ზეთის ჩაღვრის აღკვეთის საწინააღმდეგო ღონისძიებები.
7. მიწისქვეშა წყლების დაბინძურების თავიდან ასაცილებლად ჰესის მეკატრონე ვალებულია მოაწესრიგოს წყალარინების სისტემა.

IV. დასკვნა

საქართველოს საერთაშორისო ენერგეტიკული კორპორაციის მიერ გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის მიღების მიზნით ეკოლოგიურ ექსპერტიზაზე წარმოდგენილი გარდაბნის რაიონში, მარტყოფის პიდროელექტროსადგურის გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშის მიხედვით საქმიანობის განხორციელება შესაძლებელია წინამდებარე დასკვნის III თავში მოყვანილი პირობების გათვალისწინების შემთხვევაში.

ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა გაიცემა განუსაზღვრელი ვადით.

ლიცენზიებისა და ნებართვების სამსახურის უფროსი
ნიკოლოზ ჭახნაკია
(სახელი, გვარი)

(ხელმოწერა)

